

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА

КРАВЧУК ІННА МИКОЛАЇВНА

УДК 94:061.2(73=161.2)«1922/1940»

**«ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ, НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ (1922–1940)»**

Спеціальність 07.00.02 – всесвітня історія

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата історичних наук

Львів – 2025

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у відділі новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Науковий керівник: кандидат історичних наук, старший дослідник
Романюк Михайло Васильович,
Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН
України, завідувач відділу новітньої історії.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор
Давидюк Руслана Петрівна,
Рівненський державний гуманітарний університет,
професор кафедри історії України;

доктор історичних наук, професор
Комар Володимир Леонович,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
завідувач кафедри історії Центральної та Східної
Європи і спеціальних галузей історичної науки.

Захист відбудеться «13» лютого 2025 р. о 12:00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.222.01 в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4).

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4) та на офіційному сайті Інституту (<https://www.inst-ukr.lviv.ua/>).

Автореферат розіслано «11» січня 2025 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат історичних наук

О.І. Муравський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дисертаційної роботи. На початку XX ст. на американському континенті проживала значна кількість українських емігрантів, здебільшого вихідців із західноукраїнських земель, які перебували на різній стадії національної свідомості, мали відмінні від місцевого населення релігійні уявлення та відрізнялися між собою майновим становищем. Проте в умовах Першої світової війни та Української революції 1917–1921 рр. на ґрунті співпереживання за позитивне вирішення «українського питання» на міжнародній арені, серед американських українців посилювалися консолідаційні процеси, що згодом вилилося у створення Об'єднання українських організацій в Америці – політичної інституції, яка боролася за визнання української державності та об'єднання української еміграції. На жаль, на сьогодні політична та культурно-просвітня діяльність організації вивчена поверхово, а історіографія досліджуваної проблеми перебуває у зародковому стані, що актуалізує тему дисертаційної роботи.

Водночас всебічне дослідження громадсько-політичної діяльності Об'єднання українських організацій в Америці упродовж міжвоєнного періоду XX ст. важливе, оскільки: (а) організація займалася політичною діяльністю, представляючи інтереси українців на міжнародній арені, лобіювала інтереси українських державницьких сил, організовувала інформаційні кампанії та впливала на політику Північноамериканських та європейських держав, де проживали українці; (б) громадсько-політична інституція відігравала важливу роль у збереженні української культури, мови та традицій за межами батьківщини, допомагала українцям зберігати свою ідентичність у новій країні проживання, сприяла їх об'єднанню навколо спільних цінностей та ідеалів, що було особливо важливо в умовах асиміляції та бездержавності; (в) Об'єднання забезпечувало соціальну підтримку українських емігрантів, допомагаючи їм інтегруватися в нове середовище, що сприяло зменшенню соціальної ізоляції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної роботи відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України «Національний спротив в Україні: історичні традиції, сучасні виклики, міжнародна підтримка» (номер державної реєстрації 0124U002577).

Мета дисертації – комплексний аналіз політичної та культурно-просвітницької діяльності Об'єднання українських організацій в Америці в контексті геополітичних процесів міжвоєнного періоду XX ст.

Для реалізації мети поставлено **завдання**:

- схарактеризувати стан дослідження проблеми, джерельну базу дисертації, теоретико-методологічні засади наукової роботи;
- розглянути передумови та особливості створення Об'єднання українських організацій в Америці;
- проаналізувати основні етапи організаційної розбудови організації, консолідаційні заходи в середовищі української еміграції;
- дослідити специфіку політичної платформи Об'єднання українських організацій в Америці;

– визначити пріоритетні напрями діяльності політичної інституції, успіхи / невдачі у процесі реалізації статутних та програмних положень, показати найрезонансніші акції;

– розкрити базові тенденції взаємин організації з урядовими інституціями США, українськими громадсько-політичними, національно-культурними та релігійними організаціями Північної Америки, Європи, українськими політичними партіями, які функціонували у Другій Речі Посполитій.

Об'єкт дослідження – суспільно-політичні процеси в українських еміграційних осередках держав Північної Америки і Європи.

Предмет дослідження – організаційна розбудова, політична платформа, міжнародна діяльність, культурно-просвітня, благодійна, видавнича, пропагандистська робота Об'єднання українських організацій в Америці.

Хронологічні рамки дисертації охоплюють 1922 – 1940 рр. Нижня хронологічна межа зумовлюється створенням Об'єднання українських організацій в Америці, верхня – ліквідацією / реорганізацією громадської інституції. Для відображення особливостей створення організації нижня хронологічна межа сягає початку XX ст. – періоду зародження консолідаційних процесів в середовищі українських іммігрантів США.

Географічні рамки дисертації охоплюють територію США, Канади, Європейського континенту, а також українських земель, які у міжвоєнний період перебували у складі СРСР, Другої Речі Посполитої, Чехословаччини та Румунії.

Наукова новизна дисертаційної роботи.

Уперше в українській історіографії:

– комплексно проаналізовано політичну та культурно-просвітню діяльність Об'єднання українських організацій в Америці в умовах української бездержавності та геополітичних викликів міжвоєнного періоду XX ст.;

– запропоновано власний погляд на динаміку організаційної розбудови організації, специфіку взаємин з урядовими інституціями США, українськими суспільно-культурними товариствами та політичними партіями на теренах Західної України;

– показано ставлення Об'єднання українських організацій в Америці до суспільно-політичних і культурно-освітніх процесів у Другій Речі Посполитій, голодомору/геноциду 1932-1933 рр. в Українській РСР, державотворчих процесів Карпатської України напередодні Другої світової війни;

– з'ясовано масштаби благодійної діяльності політичної інституції американських українців, внесок у популяризацію «українського питання» на міжнародній арені упродовж міжвоєнного періоду XX ст.

Удосконалено:

– фактографічний матеріал, пов'язаний із створенням та діяльністю Об'єднання українських організацій в Америці;

– концепцію співробітництва українських громадсько-політичних організацій за кордоном упродовж міжвоєнного періоду XX ст. на основі ідеї відродження української державності.

Набули подальшого розвитку:

– проблема ефективності діяльності міжнародних інституцій у сфері забезпечення поневолених народів правом на самовизначення;

– проблема вирішення «українського питання» українськими еміграційними громадсько-політичними організаціями різних ідеологічних спрямувань у першій половині ХХ ст.

Методологічну основу праці становлять принципи об'єктивності, системності, всебічності у підході до висвітлення особливостей створення та діяльності Об'єднання українських організацій в Америці на основі комплексного вивчення джерел. При вирішенні поставлених завдань використано загальнонаукові (систематизації, типологізації, ретроспекції) та спеціально-історичні (проблемно-хронологічний, історично-порівняльний, критично-аналітичний, біографічний та ін.) методи.

Практичне значення результатів дослідження визначається тим, що його матеріали можуть використовуватися при розробці спецкурсів, лекцій з історії української еміграції до країн Північної Америки, а також при підготовці міждисциплінарних колективних монографій, присвячених українській діаспорі США в історичній ретроспективі.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертації пройшли апробацію у доповідях на наукових форумах, а також на засіданнях відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України: Міжнародна наукова конференція «Етнічні конфлікти у роки Другої світової війни: досвід Центрально-Східної Європи» (Луцьк – Шацьк, 2016); XI Наукові читання імені академіка Ярослава Ісаєвича на тему: «Культура в контексті війни» (Львів, 2023); круглий стіл «Війна і суспільство» (Львів, 2023); VIII International Scientific and Theoretical Conference «Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives» (Vilnius, Republic of Lithuania, 2024); VIII Міжнародна наукова конференція «Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень (Рівне, 2024); VIII International Scientific and Practical Conference «Scientific Community: Interdisciplinary Research» (Hamburg, Germany, 2024); Всеукраїнська наукова конференція «Проблеми дослідження українського визвольного руху ХХ століття» (Львів, 2024).

Публікації. Основні концептуальні положення та висновки дисертаційної роюоти викладено у 8 наукових публікаціях, із них: 1 стаття у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of science; 1 стаття у міжнародному збірнику наукових праць; 2 статті у виданнях, які віднесені МОН України до категорії «Б» відповідно Переліку наукових фахових видань України; 1 стаття, яка додатково відображає результати дисертаційної роботи; 3 статті апробаційного характеру. Дисертація є результатом самостійних наукових досліджень.

Структура дисертації побудована за проблемно-хронологічним принципом і складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатка А. Обсяг рукопису – 225 с. (основний текст – 193 с.), список використаних джерел нараховує 376 позицій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** розкрито актуальність дослідження, окреслено мету та завдання роботи, об'єкт, предмет, наукову новизну, обґрунтовано хронологічні рамки. Описано методологічний апарат дослідження, окреслено практичне значення роботи та апробацію результатів.

У першому розділі **«Історіографія, джерела, методологія дослідження»** проаналізовано історію вивчення проблеми та використану джерельну базу, охарактеризовано застосовані методи та понятійний апарат.

У підрозділі 1.1. *«Історіографія проблеми»* описано стан наукового вивчення історії створення та діяльності Об'єднання українських організацій в Америці.

Незважаючи на доволі масштабну діяльність Об'єднання українських організацій в Америці упродовж 20-х – 30-х рр. XX ст., українські та іноземні історики не проявили особливого наукового зацікавлення до цієї організації, а висвітлення націотворчої праці її членів зазвичай було включене у ширший контекст українсько-американських відносин та імміграційної політики США у першій половині XX ст. Наукові, науково-популярні праці, які дотичні до теми дисертаційної роботи, для зручності згруповано за хронологічним принципом: 1) дослідження, які стосуються витоків Об'єднання українських організацій в Америці, її діяльності та побачили світ у першій половині XX ст.; 2) роботи радянських та діаспорних учених другої половини XX ст.; 3) сучасна українська та закордонна історіографія останніх трьох десятиліть.

Перші дослідження присвячені українській діаспорі США, її спробам консолідації, з'явилися на початку XX ст. У цих роботах проілюстровано передумови утворення перших українських товариств, об'єднавчі процеси в середовищі іммігрантів. Яскравий приклад – книги Ю. Бачинського «Українська еміграція у З'єднаних Державах Америки» (Львів, 1914. Т.1), К. Андруховича «З життя русинів в Америці» (Коломия, 1904), В. Корольова «Українці в Америці» (Київ, 1909). Зусиллями Союзу Визволення України (СВУ) у Відні опубліковано брошуру О. Кириленка «Українці в Америці» (Відень, 1916), яка ретроспективно відображала успіхи та проблеми американських українців.

На американському континенті під впливом Першої світової війни, дослідження українського національно-культурного та політичного руху дещо пожвавилися, а події Української революції 1917–1921 рр. сприяли збільшенню кількості робіт в яких відстоювалася ідея консолідації різношерстного середовища української діаспори. Зокрема в окремих науково-популярних студіях розглянуто перспективи об'єднання українських громадсько-політичних інституцій у США, що згодом привело до утворення Об'єднання українських організацій в Америці.

У міжвоєнний період XX ст. проблема витоків та ідеології цієї організації, напрямів її діяльності, залучення активу порушувалася, здебільшого, членами Об'єднання українських організацій Америки або ж критиками громадсько-політичної інституції. У працях Л. Мишуги, О. Рев'юка, Л. Ясінчука, В. Галича та ін. розглянуто здобутки та вказано на прорахунки у діяльності української

діаспори США, визначено перспективи покращення роботи окремих товариств, зокрема й Об'єднання українських організацій в Америці.

Друга світова війна, реорганізація Об'єднання українських організацій в Америці в Український Конгресовий Комітет Америки (УККА) не сприяли вивченню історії створення та діяльності цієї організації в еміграційному середовищі. Водночас, у радянський період націотворча праця членів Об'єднання українських організацій в Америці не досліджувалася українськими науковцями з ідеологічних міркувань. З-поміж досліджень радянських науковців, які побачили світ у 1960-х – 1980-х рр. та стосувалися американських українців, варто виокремити праці А. Шлепакова «Українська трудова еміграція в США і Канаді (кінець XIX – початок XX ст.)» (Київ, 1960) та В. Євтуха «Українські етнічні групи в США і Канаді: соціально-економічний аспект» (Київ, 1980). Проте, вони присвячувалися соціально-економічним проблемам української еміграції та не висвітлювали політичних процесів у середовищі українців на американському континенті.

Діаспорні учені та громадсько-політичні діячі у другій половині XX ст. дбали передусім про збереження української ідентичності та, загалом, не приділяли особливої уваги досліджуваним у дисертаційній роботі процесам. Все ж, окремі роботи українських емігрантів фрагментарно торкаються історії створення та особливостей діяльності Об'єднання українських організацій в Америці та товариств, що входили до його складу. Серед таких – дослідження Я. Падеха, І. Кедрина, Й. Лисогіра, Р. Слободяна. На окрему увагу заслуговує ґрунтовна праця М. Стахів «Наше минуле і майбутнє в Америці: з історії української імміграції в З'єднаних Державах Америки та її організаційних змагань» (Скентон, 1950). Огляд історіографії досліджуваної теми також був би неповним без згадки про наукові студії М. Куропася «Історія української імміграції в Америці. Збереження культурної спадщини» (Нью Йорк, 1984) та «The Ukrainians in America» (Minneapolis, 1972).

Після відновлення української державності доводиться констатувати факт відсутності ґрунтового зацікавлення в українських науковців історією створення та діяльності Об'єднання українських організацій в Америці. Упродовж 1990-х рр. з'явилися узагальнюючі роботи, які присвячувалися українській діаспорі США, зокрема дослідження Ф. Заставного «Українська діаспора» (Львів, 1991), А. Шлепакова, І. Буркута, Л. Васильєвої «Українці в зарубіжному світі» (Київ, 1991), В. Трощинського «Зберігаючи українську самобутність» (Київ, 1992), «Українці в світі» (Київ, 1999), О. Павлюка «Боротьба України за незалежність і політика США (1917–1923)» (Київ, 1996), О. Зубалія, К. Лановика, М. Траф'яка «Історія української діаспори» (Київ, 1998) та ін.

Одним із перших в українській історіографії зв'язки українських громадсько-політичних організацій, Карпатської України із діаспорою, зокрема, Об'єднанням українських організацій в Америці, проаналізував М. Вегеш та І. Король. Учені констатували, що в США Карпатську Україну підтримували Об'єднання, Закордонна делегація Карпатської України, Український Червоний Хрест, Організація демократичного відродження України, Молоді українські націоналісти, Комітет оборони Карпатської

України та ін. З огляду на предмет дослідження, заслуговують також на увагу дослідження С. Віднянського, П. Петрище, А. Шваба, М. Лендшел та ін.

Побіжно теми дисертаційної роботи стосуються роботи М. Куропаса «Українсько-американська твердиня: перші сто років Українського Народного Союзу» (Чикаго, 2004), І. Дробота «Зовнішньо-політична орієнтація української еміграції 1920–1930 рр.» (Київ, 2002), С. Качараби «Еміграція з західної України, 1919–1939» (Львів, 2003), П. Гуцала «Українська еміграція Канади і США та національно-визвольний рух на західноукраїнських землях (1914–1923)» (Львів, 2005), І. Романька «Історія та культура української діаспори» (Кропивницький, 2020), А. Атаманенко «Україна і закордонне українство» (Остріг, 2013) та ін. У дисертації використано також науковий доробок О. Сухобокової, яка, серед іншого, досліджувала історію соціально-політичних рухів в середовищі української діаспори США та Канади.

Переважає більшість емігрантів, які проживали у США упродовж міжвоєнного періоду ХХ ст. були вихідцями із західноукраїнських земель. Рівень контактів діаспори з політичною елітою Галичини, Буковини, Закарпаття фрагментарно відображають праці Ч. Бжози, І. Васюти, Т. Гунчака, Р. Давидюк, Л. Зашкільняка, В. Комара, М. Кугутяка, О. Красівського, С. Кульчицького, М. Кучерепи, М. Литвина, С. Макарчука, Р. Томчика, І. Патера, Р. Сіромського, А. Сиви, І. Соляра, М. Швагуляка та ін.

У підрозділі 1.2. «Джерельна база» подано характеристику джерел, використаних у науковій роботі.

Комплексне дослідження особливостей створення та діяльності Об'єднання українських організацій в Америці неможливе без різнопланової джерельної бази. Для дисертаційної роботи визначальними стали декілька груп джерел: архівні документи, які зберігаються в українських та американських фондосховищах, а також опубліковані матеріали; мемуари провідних діячів Об'єднання українських організацій в Америці, сучасників подій; матеріали періодичної преси, яка виходила на американському континенті та українських землях.

Основу джерельної бази дисертації становлять архівні документи. У дисертації, зокрема, використані документи Центрального державного архіву громадських об'єднань та україніки (ЦДАГО України). Зокрема, у ф. 269 «Колекція документів «Український музей в Празі» (1925–1948)» окрім документів установ Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки за період 1918–1926 рр. знаходимо неповні комплекти й окремі примірники часописів, газет, бюлетенів, інших українських друкованих видань в Північній Америці (Канада і США).

У дисертації також використані документи Архіву ЗУНР у Римі. Водночас, оскільки більшість іммігрантів США були вихідцями із західноукраїнських земель, підтримували контакти із провідними громадсько-політичними організаціями та політичними партіями краю, до дисертаційної роботи залучені документи Центрального державного історичного архіву України у м. Львові (ЦДІАЛ України), зокрема використані архівні матеріали ф. 344 «Українське Національно-Демократичне Об'єднання (УНДО), м. Львів», ф. 359 «Назарук Осип, адвокат, журналіст, публіцист, письменник, громадський і політичний

діяч. 1883 – 1940», ф. 392 «Українська Парламентарна Репрезентація в польському Сеймі і Сенаті, м. Варшава».

Підготовка дисертаційної роботи була б неможливою без використання опублікованих архівних документів. Серед використаних збірників матеріалів виокремимо: «Українська політична еміграція 1919–1945: Документи і матеріали» (Київ, 2008), «Матеріали до історії літератури і громадської думки. Листування з американських архівів 1857–1933» (Нью-Йорк, 1992), «Вячеслав Липинський. Архів. Т. 7: Листи Осипа Назарука до Вячеслава Липинського» (Філадельфія, 1976) та ін. Джерелознавчий характер мають й т. зв. «Ювілейні Альманахи», які були опубліковані у США українськими громадсько-політичними інституціями, зокрема й тими з них, що входили до Об'єднання українських організацій в Америці.

У дисертаційній роботі використано чимало мемуарів відомих українських громадсько-політичних діячів, активних учасників Об'єднання українських організацій в Америці. «Мемуарний відтінок», зокрема, мають праці А. Драгана, Д. Галичина в яких йдеться про становлення та діяльність українських громадсько-політичних, релігійних, культурно-просвітніх організацій в США та часопис «Свобода».

Окремі спогади присвячені відомим українським громадсько-політичним діячам у США, членам Об'єднання українських організацій Америки. Серед таких – секретар організації Л. Мишуга (його постаті, зокрема, присвячені мемуари Р. Слободяна, В. Трембіцького, В. Душника, А. Драгана) та С. Куропася (його громадсько-політична діяльність, зокрема, висвітлена у спогадах І. Кедрини, П. Стерчо, В. Нагірняка та ін.). У дисертаційній роботі також використано спогади М. Плав'юка «Україна – життя моє» (Київ, 2002), С. Куропася «Спогади з України й 60 років в Америці» (Нью Йорк, Париж, Чикаго, 1988), а також мемуари І. Кедрини «Життя – події – люди: Спомини і коментарі» (Нью-Йорк, 1976), І. Макуха «На народній службі» (Детройт, 1972) та ін.

Повноцінний наліз діяльності Об'єднання українських організацій в Америці неможливо без залучення матеріалів періодичної преси. Передусім, у дисертації проаналізовано інформація, отримана із часописів «Америка» (США) та «Свобода» (США), який відігравали надзвичайно важливу роль у національному освідомленні української діаспори. Діяльність українських організацій на американському континенті була предметом зацікавлення окремих редакцій таких часописів, як: «Діло», «Новий час», «Українське життя», «Свобода» (Львів), «Громадський голос», «Нова зоря», «Вперед», «Głos Polski» та ін. Газетні матеріали – важливе доповнення до опублікованих документів. Вони дають уявлення про ступінь контактів американської діаспори США із українськими громадсько-політичними діячами та організаціями та партіями.

Підрозділі 1.3. «Теоретико-методологічні засади» присвячений теоретико-методологічним засадам досліджуваної теми та її основним категоріальним поняттям.

Методологія дисертаційної роботи: допомогла визначити, як саме «організувати дослідження» шляхом вибору методів збору даних, способів їхнього аналізу та інтерпретації; забезпечила валідність та надійність

результатів, що є критично важливим для наукової роботи (висновки дисертації підкріплені доказовою базою – джерелами); дозволила зосередитися на конкретних дослідницьких питаннях, які досліджуються у дисертації.

Методи дослідження забезпечили інструменти для розуміння складних аспектів людського досвіду. Вони дозволили інтерпретувати різні культурні та соціальні феномени, що допомогло зрозуміти, як конкретні особистості створюють сенс у своєму житті, як розвиваються культури, та як формується ідентичність, що особливо важливо при дослідженні суспільно-політичних процесів у середовищі української діаспори. Методи, застосовані при написанні дисертації, включають як кількісні так і якісні, але значний акцент при дослідженні історії створення та діяльності Об'єднання українських організацій в Америці зроблено на інтерпретації та аналізі текстів – архівних та опублікованих документів, матеріалів періодичної преси, мемуарної літератури.

Сучасний термінологічний апарат – важливий елементом наукового дослідження, особливо в контексті підготовки дисертаційної роботи. Його правильне та точне використання сприяло підвищенню якості дисертації (забезпечило точність та зрозумілість викладу; підкріпило наукову обґрунтованість роботи; дозволило дисертації відповідати сучасним вимогам та стандартам академічного письма; сприяло точнішому та конкретнішому опису досліджуваних явищ, процесів та об'єктів; полегшило взаємодію з іншими галузями знань). Серед базових термінів дисертації – імміграція, «Рідний Край», політична організація, партія та ін.

У другому розділі **«Передумови утворення Об'єднання українських організацій в Америці»** охарактеризовано суспільно-політичне тло становлення організації.

Підрозділ 2.1. *«Зародження суспільно-культурного та політичного руху українців у США»* відображає особливості створення українських національно-культурних організацій у США, специфіку формування національної свідомості у місцевих українців.

Проаналізовано процес консолідації української громади у США наприкінці XIX ст., що відбувався під впливом посилення еміграції з Галичини, Буковини та Закарпаття. Низький рівень національної свідомості більшості емігрантів та брак фінансових ресурсів тогочасні стримували громадські ініціативи, що унеможливлювало створення організації, на кшталт Об'єднання українських організацій в Америці. Іммігранти з «політично відсталих регіонів українських земель» часто не усвідомлювали національних ідеалів, а їх головне прагнення зводилося до покращення власного матеріального становища.

Важливими координуючими центрами для вихідців із українських земель на початку XX ст. стали культурно-освітні та релігійні осередки українців у США. Водночас важлива роль у збереженні української ідентичності в умовах бездержавності було відведено Греко-католицькій парафії та українським періодичним виданням, зокрема газеті «Свобода». Тоді ж, засновано перші українські братства, які заклали основу для широкої громадської діяльності.

Основними завданнями переважної більшості тогочасних українських національно-культурних організацій були: сприяння зростанню національної свідомості; культурно-освітня діяльність; соціальна допомога та адаптація

іммігрантів. Водночас після виникнення чітко структурованих об'єднань, зокрема й таких як УНС, відбувається поетапна політизація громадських організацій. Громадсько-політичні організації стали основою для розвитку української діаспориного руху у США, хоча й відчували значні труднощі організаційного, фінансового характеру.

У підрозділі 2.2. *«Ідеологічна диференціація серед українців США (1914–1921)»* йдеться про наростання конфронтації в середовищі українських іммігрантів у роки Першої світової війни та післявоєнного періоду.

Значну увагу зосереджено на становленні та розвитку українських національних організацій у США у першій половині ХХ ст., охарактеризовано вплив Першої світової війни та Української революції 1917–1921 років на формування національної самосвідомості української діаспори, а також розглянуто особливості процесу ідеологічної диференціації серед українців. З одного боку, тогочасні масштабні геополітичні події посилили єдність місцевої української громади, з іншого – сприяли ідеологічному розмежуванню.

Одну з провідних ролей у процесі консолідації українців відігравав УНС, члени якого організовували конгреси, інформаційні кампанії, збори коштів, а також лобіювали «українське питання» у США. Під впливом ідеологічно-організаційної кризи УНС (спровокована непередбаченими реформами, що привело до зменшення кількості членів організації), на американському континенті на завершальному етапі Першої світової війни було утворено нові громадсько-політичні інституції, з-поміж яких виокремимо Українську Народну Раду (покликану координувати діяльність української діаспори США). Важливі тогочасні ініціативи американських українців – скликання першого українського Сейму, формування програми визвольного руху та створення Федерації українців у Злучених Державах. Діяльність національно-культурних та громадсько-політичних організацій сприяла формуванню української діаспори як впливової сили, здатної представляти інтереси «Рідного краю» на міжнародній арені.

У контексті національно-політичного руху української діаспори США перших двох десятиліть ХХ ст. заслуговує на увагу діяльність Української Ради в США. Базові напрями роботи Ради передбачали організацію заходів політичного та культурно-просвітницького спрямування. З-поміж таких – акція «Український день» (привернула увагу до «українського питання» та дозволила зібрати кошти для підтримки постраждалих від війни) та публікація серії науково-популярних праць про Україну, які сприяли поширенню інформації про українську культуру й боротьбу за незалежність. Напередодні утворення Об'єднання українських організацій в Америці утворено також Український Народний Комітет (УНК) і Український Робітничий Союз (УРС), які сприяли захисту прав українських робітників та пропаганді національної ідеї.

У підрозділі 2.3. *«Події Першої світової війни та Української революції 1917–1921 рр. у візії української діаспори США»* сфокусовано увагу на реакції українських емігрантів США на розгортання державотворчих процесів на українських землях Галичини, Буковини та Наддніпрянщини.

Американські українці прагнули підтримати національне відродження на українських землях та державотворчі процеси на Наддніпрянщині та Галичині,

хоча мали обмежені можливості через ізоляцію від «Рідного краю». Українська еліта у США активно використовувала друковані медіа для привернення уваги до «українського питання» та політичної мобілізації діаспори. Помітне відчутне зростання патріотизму серед українців США на завершальному етапі Першої світової війни та у час Української революції 1917–1921 рр., що, зокрема, проявлялося у боротьбу з російською пропагандою на американському континенті.

Досліджуючи передумови утворення Об'єднання українських організацій в Америці зауважено, що українська діаспора в США у 1917–1919 роках відігравала визначальну роль у підтримці ідеї української незалежності та демократичного державотворення: громадсько-політичні організації намагалися активно впливати на американську та міжнародну громадськість, організовуючи інформаційні кампанії, акції протесту, а також направляючи петиції урядам провідних європейських держав. Вони висловлювали підтримку УНР, у переважній більшості критикували монархічний курс П. Скоропадського та засуджували польські претензії на західноукраїнські землі.

Діаспора домагалася міжнародної уваги до «українського питання», вимагаючи єдності українських земель і забезпечення права націй на самовизначення. Водночас, внутрішні дискусії серед еміграційної спільноти торкалися моделей державного устрою та можливих зовнішньополітичних союзників. Загалом, зусилля української громади в США сприяли формуванню політичного та громадського спротиву, приверненню уваги урядів провідних європейських держав до української проблематики та підтримці боротьби за незалежність в умовах більшовицької та польської агресій.

Третій розділ **«Організаційні засади»** відображає політико-ідеологічні пріоритети Об'єднання українських організацій в Америці.

У підрозділі 3.1. *«Особливості створення Об'єднання українських організацій в Америці»* відтворено хронологію процесу заснування політичної організації.

Події Першої світової війни та поразка Української революції актуалізували консолідаційні процеси в середовищі української імміграції США. 27 травня 1922 р. УНС, «Провидіння», «Українська Народна Поміч», «Згода Брацтв», «Січова Організація», «Українська Ліга Американських Горожан» та «Українська Ліга Американських Ветеранів» від імені Об'єднання Українських Організацій в Америці підписали відозву про організацію грошових зборів на підтримку голодуючих. Саме вищезазначені українські організації США, вбачаючи тенденцію до зниження активності в межах формату згаданих акцій, вирішили об'єднатись: а) для спільної подальшої допомоги українцям Західної України і Наддніпрянщини; б) для культурного, освітнього й економічного поступу українського життя в США.

30 червня 1922 р. у Філадельфії відбулася нарада представників згаданих організацій, на якій одноголосно прийнято рішення про створення об'єднавчої інституції. На нарадах у Філадельфії (27 липня) та Джер-Сіті (17 серпня) вирішено також скликати Загальноукраїнський народний Конгрес у США з метою: створення центральної української національної управи в США; активізації культурної, економічної праці серед українців у США; організації

допомоги «рідній землі в Європі», зокрема – Галичині, Буковині та Наддніпрянщині «задля скинення й усунення польських і московських окупантів та установлення Української Народньої Республіки на всіх землях України» та ін.

Раніше напрацьовані пропозиції було запропоновано загальному народному з'їзду, який відбувся у Філадельфії 26-27 жовтня 1922 р. На з'їзд прибули представники семи центральних організацій та 130 делегатів, що репрезентували 176 товариств. Очільником зібрання став О. Рев'юк, а секретарями – А. Цурковський і М. Стоколоса. На з'їзді обрано Управу Об'єднання (24 представники – троє з кожної зі семи центральних організацій, представлених членами на форумі, та трьох з місцевих організацій, що не належали до центральних) та виконавчу раду (о. Лев Левицький (очільник), Т. Грицей, д-р С. Гриневецький, В. Гришко і М. Коцюк (заступники), І. Борисевич (скарбник), д-р В. Коваль і М. Дармограй (секретарі)).

Вирішено також запровадити «Національний Податок» (по 25 центів щомісячно від члена Об'єднання), який, як відзначалося, мав би «бути постійним доходом на українську національну справу в Злучених Державах і в Європі». Водночас, на конгресі підтримано заклики до українців США щодо організації «Днів Збірки» для допомоги голодуючим в Україні, а також фінансових зборів для розвитку мережі «Рідної Школи» в Україні під час Різдвяних та Великодніх свят, Дня Квітів (червень) та Дня Осіннього Листка (листопад) у наступні роки.

У підрозділі 3.2. *«Організаційна структура, діяльність керівних органів»* з'ясовано специфіку структури Об'єднання українських організацій в Америці, проаналізовано найважливіші ухвали політичної інституції.

Організаційна структура Об'єднання українських організацій в Америці викристалізовувалася упродовж 1920-х років та остаточно утвердилася після Конгресу 1927 р. Органами управління Об'єднання були: 1) загальні (річні) збори, конгреси – найвищі органи управління організації, які збиралися періодично для прийняття ключових рішень, встановлення напрямків діяльності та обрання керівних органів; 2) Головна управа (уряд) – виконавчий орган, обраний на загальних зборах, до складу якої входили голова, заступники, секретарі та скарбник (Головна управа відповідала за повсякденну діяльність організації); 3) голова організації – представляв інституцію, керував засіданнями Головної управи, відповідав за виконання стратегічних планів та ухвалених рішень; 4) контрольна комісія – здійснювала нагляд за фінансовою та адміністративною діяльністю організації, забезпечуючи прозорість та законність роботи управлінських структур; 5) комітети та комісії – створювалися для виконання окремих завдань (їхні функції були тимчасовими або постійними залежно від потреб організації).

До складу Об'єднання входили як центральні громадські організацій (УНС, «Провидіння», «Українська Народна Поміч», «Згода Брацтв», «Січова Організація», «Українська Ліга Американських Горожан» та «Українська Ліга Американських Ветеранів») так і місцеві, які «признавали ціль Об'єднання та документували свою щирість жертовністю». Таким чином, до політичної інституції входили не окремі особи, а громадські організації, засновані на американському континенті вихідцями з України. Побудова поточної роботи

відбувалася «на чисто ідейній підставі, без усякого матеріального винагородження».

На установчому конгресі Об'єднання затверджено Статуту та уніфіковано ідеологічну платформу, а також задекларовано розширення мережі організації, підтримку культурних ініціатив, створення українських шкіл, видання літератури. Під час проведення третього та четвертого конгресів, основну увагу було зосереджено на питаннях посилення структурної єдності. Після п'ятого конгресу, організація свідомо дещо дистанціювалася від контактів із українськими політичними партіями, фокусуючись на загальнонаціональних цілях. Надалі, все більше дискусій у членів Об'єднання виникало навколо проблеми стратегічних напрямів розвитку політичної організації, що завершилося у 1940 р. її трансформацією в УККА.

У підрозділі 3.3. «*Політична платформа*» проаналізовано трансформацію політико-ідеологічної програми Об'єднання українських організацій в Америці.

Політична платформа Об'єднання набула чітких обрисів у період створення політичної організації (1922 р.). Політичним ідеалом її представники вважали визнання на з'єднаних в одних кордонах українських територіях незалежної, народоправної Української держави, остаточний державний устрій якої мав бути визначений на майбутньому національному зібранні репрезентантів, обраних на підставі загального, рівного, таємного, безпосереднього та пропорційного голосування. Констатовано, що «тільки в єдності, завзяття і посвяті наша сила», відповідно організація намагалася «наших братів в старім краю піддержати на дусі». Ключовими завданнями організації вважалися: сприяння здобуття визнання самостійної державності на українських землях; збір та регулярні передання матеріальної допомоги українцям на українських теренах; об'єднання та захист представників українських емігрантів в Америці; створення єдиного українського національного табору на американському континенті.

Упродовж 1920-х – 1930-х рр. політична платформа організації безапеляційно викристалізовувалася навколо ідеї «об'єднання в одно... праці української іміграції в Злучених Державах на визволення українського народу з усіх займанщин...» та для «здобуття самостійної української держави на всій українській території, себто для всього українського народу». Під впливом зовнішньополітичних чинників, політична лінія організації доповнювалася конкретними завданнями. Важливо наголосити, що члени організації акцентували увагу на необхідності невтручання у справи Церкви (з метою залучення якомога більшої кількості членів), підтримували контакти із Є. Петрушевичем, виступали із різким осудом національно-культурної політики Другої Речі Посполитої, акції пацифікації, нормалізації польсько-українських відносин, геноциду українського народу у підрадянській Україні, а також підтримували уряд Карпатської України.

Четвертий розділ «**Основні напрями діяльності**» акцентує увагу на практичній реалізації статутних завдань членами Об'єднання українських організацій в Америці.

У підрозділі 4.1. «*Благодійна діяльність*» сфокусовано увагу на підтримці національно-культурних проєктів на українських землях та загалом доброчинності громадської інституції.

Благодійність – один із визначальних напрямів діяльності Об'єднання українських організацій в Америці. Уже в середині 1920-х рр. організація акумулювала перші значні благодійні надходження, відправивши до Галичини значні кошти для юридичних та фізичних осіб (підтримка Фонду «голодного села», будівництво Українського народного дому у Холмі – символічного осередку української культури та національної гідності, спорудження Дому українських інвалідів у Львові, допомога національно-культурним організаціям, зокрема товариству «Рідна школа», грошова підтримка політичних в'язнів та інвалідів та ін.).

Боротьба з опонентами та критиками, які ставили під сумнів ефективність фінансування благодійних проєктів, не зупинила діяльність Об'єднання українських організацій в Америці у цій сфері. Наприкінці 1920-х рр. організація продовжувала реагувати на потреби «Рідного краю», зокрема на наслідки повені в Західній Україні, акцію паціфікації, мобілізуючи ресурси для допомоги постраждалим. Водночас, члени політичної організації критикували політичну еліту західноукраїнських земель за надмірні запити до еміграції, що могло призвести до непродуктивних витрат. Вищезазначене свідчить про прагматичний підхід Об'єднання українських організацій в Америці до благодійної діяльності, з акцентом на конкретні потреби та чітку організацію збору коштів.

Упродовж 1930-х рр. благодійна діяльність Об'єднання українських організацій зростала з року в рік. Надалі значні кошти було адресовано національно-культурним організаціям Галичини та Волині для підтримки культурно-освітніх ініціатив (фінансування будівництва Народних домів, пам'ятників, допомога інвалідам, сиротам та політичним в'язням та ін.). Всебічна підтримка українських громадсько-політичних інституцій була стратегічно важливою для збереження національної ідентичності та освіти серед українців в умовах чужинецьких владних режимів. Загалом, за період діяльності Об'єднання українських організацій в Америці було зібрало 357 000 американських доларів для підтримки українських національно-культурних організацій та окремих ініціатив громадськості.

У підрозділі 4.2. «*Культурно-просвітня робота*» розглянуто діяльність Об'єднання українських організацій в Америці у вищезазначеній сфері.

Об'єднання українських організацій в Америці, яке відігравало важливу роль у збереженні національної ідентичності українців в еміграції, упродовж досліджуваного періоду розвивало культурно-просвітню діяльність, підтримувало видавничі проєкти, сприяло організації мережі українських шкіл, долучилося до міжнародної інформаційної діяльності. Водночас, організація упродовж своєї історії неодноразово зіштовхувалася з фінансовими та кадровими проблемами, що, частково, обмежувало ефективність заходів.

Серед пріоритетів політичної організації – видавнича діяльність. У 1925 р. прийнято рішення опублікувати англійською мовою брошуру «Польща – тюрма народів!», згодом – фінансово підтримати видання праць «Polish atrocities in Ukraine», «Le pays sombre Pologne», «Polish atrocities end West

Ukraine», «Історію української літератури» (М. Кінаш), «Spirit of Ukraine», «Taras Shevchenko, bard of Ukraine» (Д. Дорошенко), «The Ukrainian Question» (Л. Лохан) та ін. Видання висвітлювали національно-культурні утиски українців у Другій Речі Посполитій, популяризували національно-визвольну боротьбу українського народу. У другій половині 1930-х рр. видавнича діяльність організації, здебільшого, зосереджувалася на публікації підручників для української школи у США та окремих науково-популярних книг членів Об'єднання українських організацій в Америці.

Об'єднання намагалося подолати численні проблеми у становленні української освіти в США (брак кваліфікованих учителів, адаптованих підручників та належної підтримки батьків). Члени організації спрямовували значні зусилля на створення шкільних фондів, розробку навчальних програм і забезпечення освітніх потреб української громади. Окремі виклики у цій сфері були пов'язані з відчуженістю молоді від української мови та культури. Для вирішення вищезазначених проблем Об'єднання зробило акцент на модернізацію підручників, підвищення якості викладання української мови у середній школі та залучення молодого покоління до національного життя.

Підрозділ 4.3. «*Міжнародна пропаганда*» присвячений аналізу бачення членів Об'єднання українських організацій в Америці на розгортання суспільно-політичних, соціально-економічних, культурно-освітніх процесів у Галичині, Буковині, Закарпатті та Наддніпрянщині.

Після створення Об'єднання, основний вектор міжнародної пропаганди був спрямований на публічну критику дій владних інституцій Другої Речі Посполитої. Політична організація засуджувала рішення Ради Амбасадорів щодо приєднання Східної Галичини до Польщі, упродовж міжвоєнного періоду ХХ ст. систематично критикувала національно-культурну політику Другої Речі Посполитої, закликала до об'єднання українських національно-державницьких сил з метою формування єдиного протипольського фронту. Значну увагу члени Об'єднання українських організацій в Америці приділяли аграрній політиці Польщі, що, за висновками її членів, була «формою грабіжницької колонізації». Невдоволення, що вилилося у низку ухвал та відозв, у членів політичної організації викликала акція пацифікації та факт зростання угодовських настроїв в середовищі Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО).

Значну увагу актив Об'єднання українських організацій в Америці звертав також на політичні процеси у Радянській Україні, де, зокрема, у 1930-х рр. спостерігалось посилення репресій над національно свідомою українською елітою. Особливе обурення викликав геноцид українців – голодомор 1932–1933 рр. Члени політичної організації у своїх заявах, резолюціях, ухвалах, які адресувалися міжнародним організаціям, урядам США, неодноразово наголошували на необхідності міжнародного втручання для захисту українського населення. Чимало публічних закликів щодо відновлення української державності, лунало від членів Об'єднання у другій половині 1930-х рр. та було пов'язано з Карпатською Україною. Американські українці намагалися надати цій події міжнародного розголосу та закликали до продовження боротьби за державність.

У **висновках** узагальнено результати проведеного дослідження.

1. Об'єднання українських організацій в Америці – одна з провідних українських організацій політичного та національно-культурного спрямування у США, діяльність якої упродовж міжвоєнного періоду ХХ ст. пов'язана з боротьбою за відновлення української державності й об'єднання української еміграції. В українській та зарубіжній історіографії діяльність політичної інституції відображена доволі обмежено. Незважаючи на значну активність організації у 20-х – 30-х рр. ХХ ст., науковий інтерес до цієї теми залишається й сьогодні мінімальним. Українські та іноземні історики доволі епізодично висвітлювали діяльність Об'єднання, а науково-публіцистична інформація часто включена у тематично ширший контекст українсько-американських відносин або імміграційної політики США. Комплексне дослідження особливостей створення та діяльності Об'єднання українських організацій в Америці неможливе без різнопланової джерельної бази, основу якої складають: архівні документи, які зберігаються в українських фондосховищах, опубліковані матеріали; мемуари провідних діячів Об'єднання українських організацій в Америці, сучасників подій; матеріали періодичної преси, яка виходила на американському континенті та українських землях.

2. Витоки Об'єднання українських організацій в Америці необхідно шукати на початку ХХ ст. Однак, у цей період більшість українських іммігрантів мали низький рівень національної свідомості і «політичної освіти», що гальмувало процеси консолідації української громади та її активну участь в культурно-освітніх і політичних ініціативах. Певні зрушення помітні напередодні Першої світової війни: емігранти з Галичини, які були політично свідомішими від наддніпрянців, почали все активніше брати участь у створенні культурно-просвітницьких осередків та політичних організацій. Визначальну роль у формуванні національної свідомості та консолідації українців у США відіграли Церкви та преса, особливо газета «Свобода». Події Української революції 1917–1921 рр., з одного боку, сприяли розбудові українських громадських, культурних та політичних організацій, з іншого – призвели до ідеологічної диференціації серед діаспори. Тільки після поразки національно-визвольних змагань на українських землях, провідні українські організації США (Український Народний Союз, «Провидіння», «Українська Народна Поміч», «Згода Брацтв», «Січова Організація», «Українська Ліга Американських Горожан», «Українська Ліга Американських Ветеранів») зуміли досягти консенсусу та об'єднатися (1922 р.) для «піддержування національного духу української еміграції та піднесення її жертвності, любові до рідного краю».

3. Організаційна структура Об'єднання українських організацій в Америці формувалася упродовж 1920-х років і набула усталеного вигляду після змін до Статуту, ухвалених на Конгресі 1927 р. Стратегічні напрями діяльності Об'єднання визначали: конгреси (обирали персональний склад керівних органів та ін.), річні збори (заслуховували звіти секретаря організації, голів комітетів та ін.), Головна управа на чолі з головою (відповідала за щоденну роботу, реалізацію рішень конгресів та координацію діяльності організації та ін.), а також тимчасові та постійні комітети. Об'єднання функціонувало на ідейних засадах, без матеріальної винагороди керівних осіб, зосереджувалось на політичній, культурно-просвітній та благодійній роботі. Упродовж 1920-х –

1930-х рр. політична інституція прагнула подолати ідеологічне розшарування серед української діаспори в США, оскільки в українській суспільно-політичній думці домінували декілька політичних ідеологій – соціалістів, комуністів, монархістів («гетьманців») та націоналістів. Цей фактор значно ускладнював координацію та об'єднання груп американських українців навколо ідеї відродження української державності.

4. Політична платформа Об'єднання українських організацій в Америці була сформована на початку 1920-х рр. за підсумками тривалих дискусій та консультацій провідних організацій, які увійшли до складу політичної інституції – Українського Народного Союзу, «Провидіння», «Української Народної Помочі», «Згоди Брацтва», «Січової Організації», «Української Ліги Американських Горожан», «Української Ліги Американських Ветеранів». В її основі ідея «об'єднання в одно... праці української іміграції в Злучених Державах на визволення українського народу з усіх займанщин...» та для «здобуття самостійної української держави на всій українській території, себто для всього українського народу». Організація дистанціювалася від релігійних проблематики з метою залучення до Об'єднання якомога ширшого кола української діаспори, незалежно від конфесійної приналежності. Зважаючи на переважну більшість галичан серед членів політичної інституції, Об'єднання звертало передусім увагу на політичні процеси на західноукраїнських землях – підтримувало національно-визвольний рух, еміграційний уряд Є. Петрушевича, утворення єдиного фронту державницьких партій для боротьби з польським владним режимом, засуджувало політику нормалізації УНДО, акцію «пацифікації», антиукраїнську національно-культурну політику Другої Речі Посполитої тощо. Об'єднання критикувало геноцид українського народу в Радянській Україні, репресії та терор проти українського населення Наддніпрянщини, підтримувало ухвалу Сейму Карпатської України, який проголосив незалежність краю напередодні Другої світової війни.

5. Різноманісна діяльність Об'єднання українських організацій в Америці мала значний вплив на українську діаспору в США та Європи та вибудовувалася навколо благодійної допомоги «Рідному краю», культурно-просвітної праці серед української діаспори, пропаганди «українського питання» на міжнародній арені. Перший напрям, поряд із політичним, – один із визначальних. Упродовж досліджуваного періоду організація активно протистояла критиці, демонструючи прозорість і ефективність у використанні коштів, спрямованих до «Рідного краю» (станом на 1940 р. було зібрано 357 000 дол. США). Значну увагу Об'єднання українських організацій в Америці приділяло культурно-просвітницькій роботі – громадська інституція публікувала книги англійською мовою, присвячені українському національно-культурному руху, «пацифікації», голодомору/геноциду 1932–1933 рр., намагалася сприяти українізації освітнього процесу у США, надавати підтримку національно-свідомій українській молоді. Водночас громадська інституція активно займалася організацією протестних маршів та політичних маніфестацій. Важливим етапом у її діяльності стала підтримка українців Карпатської України, яка виражалася в численних мітингах та вічах на всій території США.

6. Для реалізації статутних завдань, Об'єднання підтримувало відносини з відомими американськими політиками, лідерами українських громадсько-політичних організацій у США, Канаді, а також на європейському континенті. Керівництво політичної інституції акцентувало увагу на важливості збору добровільних пожертв як прояву підтримки визвольної боротьби українського народу. З цих причин, Об'єднання збирало значні кошти для підтримки культурно-просвітніх інституцій, таких як «Рідна школа», «Просвіта», «Пласт», студентських організацій (Центральний союз українського студентства (Прага)), політичних інституцій (екзильний уряд ЗУНР), державних інституцій (Сейм Карпатської України) тощо. У співпраці з Товариством українських інвалідів, «Соколом-Батьком», Народним Домом у Холмі, започатковано створення спеціальних фондів, наприклад, для будівництва Українського народного дому (Холм), викупу площі «Сокола-Батька» у Львові, будівництва Будинку інвалідів у Львові. Значні кошти Об'єднання надсило також для потреб «голодного села», політичних в'язнів, «хворих стрільців в Юзефові» тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Фахові публікації в українських та іноземних виданнях

1. Behei I., Kravchuk I. «Union of Ukrainian Organizations in America»: Prerequisites of its Creation, Stages and Directions of Activity (1922–1940). *East European Historical Bulletin*. 2023. № 28. P. 134–142. **(Web of Science)**

(Особисто автору належить 70 %)

2. Кравчук І.М. «Людина великої ідеї, кришталевого характеру, невтомної праці»: громадсько-політична діяльність Луки Мишуги в еміграції (1921–1955). *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2023. Вип. 38. С. 279–288.

3. Кравчук І.М. Особливості створення Об'єднання українських організацій в Америці. *Новітня доба*. 2024. Вип. 12. С. 141–148.

4. Kravchuk I., Vanyurskyi M. The emergence of a socio-cultural and political movement among Ukrainians in the USA at the end XIX – at the beginning of the XX century. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2024. № 139. S. 38–42.

(Особисто автору належить 80 %)

Стаття, яка додатково відображає результати дисертаційної роботи

5. Кравчук І.М., Ванюрський М.Ю. Рівень національної свідомості українських емігрантів у США наприкінці XIX – на початку XX ст. *Advanced top technology*. 2024. № 1. С. 47–48.

(Особисто автору належить 80 %)

Статті апробаційного характеру

6. Кравчук І.М., Ванюрський М.Ю. Руський Народний Союз: особливості створення, діяльність (кінець XIX – початок XX ст.). *Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «Scientia» with Proceedings of the VIII International Scientific and Theoretical Conference (August 30, 2024, Vilnius, Republic of Lithuania)*. Vilnius, 2024. S. 60–62.

(Особисто автору належить 80 %)

7. Кравчук І.М., Ванюрський М.Ю. Політизація національно-культурного руху українців у США на початку XX ст. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень: збірник наукових праць з матеріалами VIII Міжнародної наукової конференції (м. Рівне, 30 серпня, 2024 р.)*. Вінниця, 2024. С. 143–144.

(Особисто автору належить 80 %)

8. Кравчук І.М., Ванюрський М.Ю. Українські громадсько-політичні та національно-культурні організації у США: особливості створення у роки Першої світової війни. *Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Scientific Community: Interdisciplinary Research» (September 6-8, 2024, Hamburg, Germany)*. Hamburg, 2024. С. 122–125.

(Особисто автору належить 80 %)

АНОТАЦІЯ

Кравчук І.М. Об'єднання українських організацій в Америці: організаційні засади, напрями діяльності (1922–1940). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.02 – всесвітня історія. – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Львів, 2025.

Дисертаційна праця присвячена комплексному аналізу політичної та культурно-просвітньої діяльності Об'єднання українських організацій в Америці в умовах геополітичних викликів міжвоєнного періоду XX ст. на тлі боротьби українців за відновлення української державності. У науковій роботі схарактеризовано стан дослідження проблеми, джерельну базу дисертації та її теоретико-методологічні засади. Розглянуто передумови та особливості створення Об'єднання українських організацій в Америці, проаналізовано основні етапи організаційної розбудови організації, консолідаційні заходи в середовищі української імміграції. Досліджено специфіку політичної платформи Об'єднання, визначено пріоритетні напрями діяльності політичної інституції, успіхи / невдачі у процесі реалізації статутних та програмних положень, а також показано найрезонансніші акції. Розкрито базові тенденції взаємин організації з урядовими інституціями США, українськими громадсько-політичними, національно-культурними та релігійними організаціями Північної Америки, Європи, українськими політичними партіями, які функціонували у Другій Речі Посполитій.

Ключові слова: Об'єднання українських організацій в Америці, імміграція, США, СРСР, Друга Річ Посполита, «українське питання», політична платформа, консолідація, благодійність, видавнича діяльність, маніфестація, пропаганда, петиція.

ANNOTATION

Kravchuk I. Association of Ukrainian Organizations in America: organizational principles, areas of activity (1922–1940). – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of the Doctor of Historical Sciences in specialties 07.00.02 – world history. I. Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, 2025.

The dissertation is devoted to a comprehensive analysis of the political, cultural, and educational activities of the Association of Ukrainian Organizations in America in the context of geopolitical challenges of the interwar period of the twentieth century against the background of the struggle of Ukrainians to restore Ukrainian statehood. The dissertation is the first in Ukrainian historiography to comprehensively analyze the political, cultural, and educational activities of the Association of Ukrainian Organizations of America in the context of Ukrainian statelessness and geopolitical challenges of the interwar period of the twentieth century; to offer its own view on the dynamics of the organization's organizational development, the specifics of relations with US government institutions, Ukrainian socio-cultural societies, and political parties in western Ukraine; The article shows the attitude of the Association of Ukrainian Organizations in America to the policy of pacification, cultural and educational processes in the Second Polish Republic, the 1933 famine in the Ukrainian SSR, and the state-building processes of Carpathian Ukraine on the eve of World War; the scope of charitable activities of the public institution of American Ukrainians, and the contribution to the popularization of the «Ukrainian question» in international organizations during the interwar period of the twentieth century are revealed.

It is proved that a powerful impetus for the creation of the Association of Ukrainian Organizations in America was the events of the First World War and the Ukrainian Revolution of 1917–1921, which strengthened the mental connection of the diaspora with compatriots in the Ukrainian lands. At the same time, ideological divisions among Ukrainians in the United States intensified, leading to a division into different groups based on ethnic identity and support for the Ukrainian national idea. Given the crisis of the UNS, there was a need to create a new national political organization, which led to the formation of the Ukrainian People's Council (UNRada), and later other socio-political organizations, including the Ukrainian Council and eventually the Association of Ukrainian Organizations in America.

It is emphasized that the formation of the Association of Ukrainian Organizations in America (1922) was a new stage in the political, national and cultural life of American Ukrainians who integrated into American society. The organization was given a new impetus by the second wave of Ukrainian immigration to the United States (after World War I), which was characterized by a higher level of Ukrainian national consciousness, political activism, and education. The article analyzes the main stages of organizational development of the organization, consolidation measures among Ukrainian emigrants, and examines the specifics of the political platform of the Association of Ukrainian Organizations in America.

It is noted that the activities of the Association were crystallized around three main areas: (a) political propaganda of the «Ukrainian» issue in the international

arena – protest actions, demonstrations were initiated, petitions and memoranda were prepared to international organizations, the US government with demands to condemn the policy of pacification in the Second Polish Republic, the artificial famine of 1933, to preserve the statehood of the Carpathian Ukraine, etc. in Naddniprianshchyna, to preserve the statehood of Carpathian Ukraine, etc.; (b) charitable – during the interwar period of the twentieth century, members of the organization organized charitable events and fundraisers to support various Ukrainian national and cultural organizations («Ridna Shkola», «Prosvita», etc.) and national and cultural projects; (c) cultural and educational – the Association published books in English on the Ukrainian political, national and cultural movement, as well as such important topics as pacification and the Holodomor, and was engaged in preserving and disseminating the Ukrainian language, culture, traditions and history among the diaspora, creating Ukrainian classes in schools, publishing newspapers and magazines, organizing theater performances, concerts and other cultural events.

Key words: Association of Ukrainian Organizations in America, immigration, the United States, the USSR, the Second Polish Republic, the «Ukrainian question», political platform, consolidation, charity, publishing, demonstration, propaganda, petition.